

Mr Миодраг Пешић*

Прегледни научни чланак
УДК: 342.7:349.2-057.16
DOI: 10.46793/GP.1302.03P

ЉУДСКА ПРАВА НА РАДНОМ МЈЕСТУ – ПРАВО НА ПРИВАТНОСТ

Рад примљен: 13. 09. 2022.
Рад прихваћен за објављивање: 04. 11. 2022.

Људска права се стичу рођењем и као морална начела која детерминишу понашање, дубоко су уграђена у темеље сваког модерног друштва. Тако је и право на поштовање приватног живота, као људско право које је гарантовано свим грађанима, своје мјесто нашло, како у националним, тако и у међународним документима. Међутим, право на поштовање приватног живота, када се говори о радном амбијенту запосленог, може се преклапати са неким другим правом запосленог и као такво, осим што је врло често у колизији са правима и интересима послодавца, због карактеристика одређеног правног система, приликом остваривања евентуалне судске заштите, може бити тешко препознато у пракси. Неповредивост достојанства запослених треба да буде императив приликом остваривања њихових права из рада и по основу рада, па повреда било којег права, међу којима и права на поштовање приватног живота, представља кршење људских права, из којих разлога је неопходно указати шта све може бити повреда, те које су правне посљедице кршења истих и превентивно дјеловати да не дође до напријед наведених негативних понашања у друштву. Овим радом се жели указати на могуће повреде права на поштовање приватног живота запосленог на радном мјесту, поступак остваривања правне заштите због повреде права на приватност запосленог, када може доћи до ограничења тог права, сличности између повреде права на поштовање приватног живота и неких других права која су запосленом гарантована било националним, било међународним правним актима.

Кључне ријечи: људска права, право на поштовање приватног живота, достојанство на раду, мобинг, послодавац, запослени, психички и физички интегритет, заштита пред судом.

---

* Судија Вишег суда у Подгорици, Црна Гора, pesicmiodrag1978@gmail.com

I КОНЦЕПТ ЉУДСКИХ ПРАВА

Када се говори о људским правима, прва асоцијација је Универзална декларација о људским правима¹, која промовише идеју да сваком припадају сва права и слободе проглашене том декларацијом, без икаквих разлика које се заснивају на неком личном својству или карактеристици. Наравно, треба истаћи да она не представља почетну тачку у дефинисању људских права у свијету, нити је пут до усвајања Универзалне декларације био лак, али свакако се може извести закључак да је имала веома велики утицај када је у питању сами почетак снажније реализације истих. Од степена развоја и гаранције људских права у одређеној земљи, зависи и које мјесто, на љествици демократских друштава, та земља заузима, па што је боља реализација гарантованих права у некој земљи, то је и позиција те државе на поменутој љествици виша. Циљ који се штити дефинисањем, гарантовањем реализације и заштите људских права је људско достојанство, као једно од "мјерила цивилизацијске и етичке компетентности друштвене заједнице, јер објашњава људско биће као цјеловит субјективитет, са унутрашњом вриједности којој нема премца"². Да би се људска права реализовала на што квалитетнији начин, неопходна је јасна прокламација истих, у смислу да се не доводи у питање да се ради о урођеним правима, али исто тако потребан је и ефикасан механизам заштите основних људских права и слобода³.

Након доношења Универзалне декларације о људским правима, а са жељом да се изврши што већи утицај и прошири идеја о људским правима као урођеним, природним правима, Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је Међународни пакт о грађанским и политичким правима, а послије тога и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима⁴, који

---

¹ Универзална декларација о људским правима је декларација усвојена од стране Генералне скупштине Уједињених нација (A/RES/217, 10. децембра 1948. године у палати Шајо у Паризу).

² Ж. Рашевић, *Уставна заштита људског достојанства у БиХ*, Анали Правног факултета у Зеници, бр.15/16, 2015, 28

³ "Појам људских права односи се на концепт који се базира на идеји да људска бића имају универзална природна права, или статус, независно од правне јурисдикције или других одговарајућих фактора као што су етничитет, држављанство и пол. Као што је видљиво из Универзалне декларације о људским правима Уједињених нација, људска права (макар у периоду после Другог светског рата) су концептуално заснована на урођеном људском достојанству и задржавају свој универзални и неопуђиви карактер", Б. Базић, М. Симић, *Људска права и слободе у савременим међународним односима*, Зборник радова Учитељског факултета у Призрену - Лепосавић, Књига 8, 2014, 77.

⁴ Резолуцијом Генералне скупштине УН 2200 А (XXI) од 16.12.1966. године усвојени су и отворени за потписивање Међународни пакт о грађанским и политичким правима и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, с тим што је први ступио на снагу 23.03.1976. године, а други 03.01.1976. године, након што је потребних 35 држава депоновало инструменте о ратификацији и приступању.

документи су познати под заједничким називом Међународна повеља права. И друге међународне и наднационалне организације су, схватајући значај људских права, прокламовале иста кроз акте које су усвајале. Тако је од стране Савјета Европе донешена Европска конвенција о људским правима⁵, којом су детаљно дефинисана права која су предвиђена Универзалном декларацијом о људским правима, а која конвенција им је дала обавезујуће дејство. Европска унија је, такође, доношењем Повеље Европске уније о темељним правима додатно заштитила политичка, друштвена и економска права грађана Европске уније.⁶

У корпус правних аката међународног карактера који баштине идеју о прокламовању, ојачавању и реализацији људских права (на радном мјесту), свакако треба поменути и Међународну организацију рада⁷, која кроз радне стандарде који су садржани у усвојеним документима (било да се ради о конвенцијама, било о препорукама), значајно утиче на обликовање радног законодавства на националном нивоу.

Људска права се (осим напријед наведених најважнијих међународних правних инструмената) гарантују и на националном нивоу и то не само највишим правним актом – уставом, већ и законима, с обзиром да није могуће сва права изричито навести у уставу (поједини аутори, анализирајући уставне одредбе о људским правима, сматрају упитним и да ли је неким правима мјесто у уставима⁸). Но, без обзира да ли се одредбе о заштити људских права налазе у уставу или у законима, иста су, уважавајући значај који имају за развој једног демократског друштва, незаобилазни дио правног система сваке уређене државе.

II ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОГ ЖИВОТА

Право на поштовање приватног живота, несумњиво, представља једно од основних људских права и као такво је гарантовано Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, која прокламује да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке, односно да се јавне власти неће мијешати у вршење овог права, осим у ситуацијама које су

---

⁵ Конвенција о људским правима и основним слободама је потписана у Риму 1950. године, а ступила је на снагу 1953. године.

⁶ Европски парламент, Савјет и Комисија су прогласили Повељу Европске уније о темељним правима 07. децембра 2000. године, а који текст је преузет и прилагођен ступањем на снагу Лисабонског уговора од 01. децембра 2009. године.

⁷ Међународна организација рада представља специјализовану агенцију која је основана Версајским уговором на мировној конференцији у Паризу 1919. године и сада дјелује као специјализована установа Уједињених нација, која промовише идеју социјалне правде, пристојног посла за све запослене, односно заговара што бољи положај запослених.

⁸ Б. Тубић, *Устав Републике Србије и људска права*, Српска политичка мисао, посебно издање, Институт за политичке студије Београд, 2017, 81. У наведеном раду аутор износи дилему да ли је социјалним правима мјесто у уставима.

изричито прописане Конвенцијом⁹. Без обзира што је право на поштовање приватног живота гарантовано и другим међународним документима¹⁰, те представља уставну категорију на националном нивоу правних држава које прокламују владавину права¹¹, не постоји дефиниција појма приватног живота, иако би се могла постигнути сагласност да се ради о једном појму у чијем обухвату се налази све оно што чини конститутивни елемент интегритета сваког појединца, који се испољава у виду дјеловања у његовој личној сфери, кроз широку лепезу активности, те напорима да се исти заштити¹². Осим тога, и Европски суд за људска права "не сматра могућим нити нужним да покуша исцрпно дефинисати појам 'приватног живота', међутим, било би превише рестриктивно ограничити овај појам на 'унутрашњи круг' у којем појединац може живјети свој властити лични живот како то он изабере и искључити из тога читав вањски свијет који није обухваћен тим кругом. Поштовање приватног живота мора такође обухватати, у одређеном степену и право на

⁹ Чланом 8 Конвенције је прописано да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке, те да се јавне власти неће мијешати у вршење овог права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спрјечавања нереди или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

¹⁰ Чланом 12 Универзалне декларације о људским правима је прописано да се нико не смије изложити произвољном мијешању у његову приватност, живот, породицу, стан, преписку нити нападима на част и углед, док је у чл.17 Међународног пакта о грађанским и политичким правима наведено да нико не може бити изложен произвољном или незаконитом мијешању у приватни живот, породицу, у стан или преписку, нити противзаконитим нападима на част и углед. Такође, Повеља Европске уније о темељним правима (2016/C 202/02), гарантује право на приватност на начин да свако има право на поштовање својег приватног и породичног живота, дома и комуникације (члан 7), а загарантовано је и право сваког радника на радне услове којима се поштују његово здравље, безбједност и достојанство (члан 31)

¹¹ У Црној Гори се Уставом гарантује право на приватност као право на поштовање приватног и породичног живота (чл. 40 Устава), у Републици Србији не постоји изричита норма која гарантује право на приватни живот, иако се гарантују права која су зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима и законима (чл. 18 Устава), право на неповредивост стана (чл. 40 Устава), право на тајност писама и других средстава општења (чл. 41 Устава) и заштиту података о личности (чл. 42 Устава).

¹² Неки аутори наводе да у најопштијем смислу право на приватност подразумева право лица да одлучи које информације о њему могу да се открију другим лицима, али и да одлучи на који начин ће се информације о његовој личности прикупити, као и у коју сврху ће се оне користити. А. Westin, *Social and Political Dimensions of Privacy*, Journal of Social Issues, No. 59 (2), 2003, 433. Нав. према: Р. Брковић, З. Јовановић, М. Тотић, *Право на приватност и заштиту личних података запосленог као пацијента у праву Републике Србије*, Анали Правног факултета Универзитета у Зеници, 2019, Вол. 13, 206.

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

успостављање и развијање односа са другим људским бићима".¹³ Напријед наведено и не чуди, имајући у виду да Конвенција за заштиту људских права и основних слобода представља "живи инструмент" чије тумачење мора бити у контексту услова који постоје у вријеме тумачења, а који услови се стално мијењају, због чега је и улога Европског суда за људска права "да идентификује категорије интереса и активности за које је Суд нашао да улазе у домен "приватног живота"¹⁴.

У стручној литератури и обичном говору се право на приватност и право на приватни живот врло често употребљавају као појмови који имају исто значење¹⁵, али и као појмови који један другог дефинишу и допуњују, па је тако и у црногорском Уставу право на приватност дефинисано као право на поштовање приватног и породичног живота. И став овог аутора је да се ради само о терминолошкој разлици, односно да право на поштовање приватног живота и поштовање права на приватност у суштини означавају све оно што чини напоре једног демократског друштва да се заштити лична сфера појединца, како у односу на државу, тако и у односу на сва друга лица.

С друге стране, када је у питању однос појма право на поштовање приватног живота и појма приватности, ситуација је знатно другачија, јер се кроз заштиту права на поштовање приватног живота штити категорија приватности, као сегмент живота одређеног појединца у који нико нема право да се мијеша на било који начин. Према томе, приватност је појам који је ужи од појма приватног живота, који поред приватности, како наводе поједини аутори, поштовање приватног живота везује и за физички и психички интегритет, сексуалну приватност, права транссексуалаца, лично име и приступ повјерљивим подацима.¹⁶

У ком обиму ће се поштовати приватни живот сваког појединца, зависи од тога да ли му је и ако јесте, у којој мјери гарантована приватност. У том правцу, најзначајнију улогу има држава, јер иста кроз придржавање негативних и позитивних обавеза, осим што трасира пут установљавању одређеног права, кроз афирмисање универзалних вриједности друштва, такође обезбјеђује поштовање и заштиту неког од сегмената живота који улазе у домен права на приватност. Негативна обавеза државе значи да држава треба да се уздржи од било каквих поступака који би значили мијешање или задирање у права појединаца која су заштићена одредбом чл. 8 Европске конвенције за заштиту

---

¹³ Case of Niemietz v. Germany, European Court of Human Rights, 13710/88, параграф 29, 16.12.1992. (hudoc)

¹⁴ В. Беширевић, *et. al.*, *Коментар Конвенције за заштиту људских права и основних слобода*, Службени гласник, Београд, 2017, 161.

¹⁵ "Право на приватност је право појединца на приватни и породични живот, који нико не би могао пратити, нити бити уплетен у њега, без сагласности тог појединца". Т. Bagdanskis, Р. Sartatavičius, *Workplace Privacy: Different Views and Arising Issue*, *Jurisprudencija; Mykolas Romeris University Vilnius* Vol. 19, Iss. 2, 2012, 698.

¹⁶ В. Беширевић, *et. al.*, *op. cit.*, 162.

људских права и основних слобода. С друге стране, позитивна обавеза подразумијева активну улогу државе у смислу предузимања неопходних мјера ради осигурања поштовања права на приватни живот и то не само у односу на државу, већ и у односу на друга лица.

А. Право на приватност и радни амбијент

Обавеза сваког послодавца је да заштити људско достојанство запослених¹⁷ и такво опредјељење послодаваца не би требало да буде спорно за једно демократско друштво. Наиме, држава кроз устројство свог правног система креира правни поредак који омогућава (и захтијева) што је могуће већи ниво заштите запосленог. Конкретизација напријед наведеног се остварује кроз законска рјешења, колективне уговоре, правилнике и друге правне акте на основу којих се стварају услови за уживање гарантованих права у радном окружењу. Међутим, оправдано се може поставити питање докле се стигло у остваривању права на нормалну радну атмосферу, која између осталог подразумијева и право на поштовање приватног живота запосленог¹⁸, те до које се мјере то право може штитити.

Наравно, до разрјешења напријед наведене дилеме није лако доћи, имајући у виду специфичности самог радног односа. Ту се најприје мисли на постојање увијек неизоставне субординације у односима који постоје између послодавца и запосленог (као слабије стране у том уговорном односу), али и на околност да је веома тешко разграничити професионални живот запосленог од његовог приватног живота на радном мјесту¹⁹. Осим тога, треба напоменути и да развој и употреба информационих технологија на радном мјесту итекако олакшава "задирање" у приватни живот запослених (најчешће кроз лакоћу сакупљања и

---

¹⁷ Људско достојанство је врло често предмет стручних расправа, међутим, исто се помиње и у образложењима судских одлука, па поједини аутори наводе да, иако се неријетко користи у пресудама, још увијек недостаје јасно разумијевање његове функције у тој области. Тако је у судовима у Финској, препозната употреба људског достојанства у три вида и то као: рестриктивна, омогућавајућа и компензациона, N. Hanna-Maria, *The Use of Human Dignity in Legal Argumentation: An Analysis of the Case Law of the Supreme Courts of Finland*, Nordic Journal Of Human Rights, Law School, University of Eastern Finland, Joensuu, Finland, 2021, Vol. 39, No. 3, 280.

¹⁸ Питање које неки аутори постављају је и да ли је могуће успоставити баланс између интереса послодавца за управљање радним мјестом и интереса запослених за приватност, односно да ли запослени уопште имају право на приватност. L. Pincus Hartman, *Technology and Ethics: Privacy in the Workplace*, Business and Society Review, 2002, 106 (1), 11.

¹⁹ "Приватну сферу живота запосленог чини све оно што он разумно, према датим околностима, очекује да буде дио његове приватности, док све изван тога чини сферу његовог професионалног живота". М. Орландић-Ковач, *Право запосленог на приватност и његова заштита*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Београду, 2018, 59.

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

дијељења информација), па је веома тешко наћи одговарајући модел који би на адекватан начин избалансирао право запослених на заштиту приватности у односу на остваривање интереса (углавном економског) послодавца који га, у крајњем и мотивише за ангажовање радне снаге²⁰.

Тачније, питање које би се могло поставити гласи: Које понашање на радном мјесту је довољно озбиљно да захтијева ангажовање позитивне обавезе државе да реагује на основу чл. 8 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Питање је сасвим на мјесту, с обзиром на неспорну чињеницу да је Европски суд за људска права, а на шта упућује судска пракса тог суда у задњих неколико година, драстично проширио заштиту зоне приватности појединца, у коју нико не би имао право да улази без његове сагласности. Тако је Европски суд за људска права нашао, између осталих, да је чл. 8 Конвенције примјењив и у ситуацијама када је дошло до пресретања телефонских позива из канцеларије службенице полиције²¹, када је извршен претрес ормарића са подацима који се тичу клијената и појединачних досијеа, у оквиру претраживања адвокатске канцеларије²², инсталирање уређаја за прислушкивање у гаражи, која је истовремено била и радни простор лица против којег је касније подигнута оптужница за кривично дјело које се тиче трговине наркотицима²³. Такође, према ставу Суда, чл. 8 је примјењив и у ситуацијама када је постављен видео надзор у учионицама, који је инсталиран с образложењем да се заштити имовина, али и ради праћења извршавања наставних активности²⁴.

---

²⁰ "Требало би да направим три сета запажања, са покушајем да илустријем потенцијал опасности коју представља моћ послодавца да омета приватни живот запосленог и да идентификујем неколико ефеката наметљивог понашања. Први сет запажања подразумијева идеју доминације, забринутост нераскидиво повезану са карактером радног односа; други се тиче разлога за заштиту приватности, односно за радни/животни баланс, уобичајени дискурсе у закону о запошљавању; а трећи се односи на међуљудске односе запослених". В. Mantouvalou, *Life After Work: Privacy and Dismissal*, LSE Law, Society and Economy Working Papers 5/2008, London School of Economics and Political Science Law Department, 15.

²¹ Case of Halford v. The United Kingdom, European Court of Human Rights, 20605/92, 25.06.1997. (hudoc)

²² Case of Niemietz v. Germany, European Court of Human Rights, 13710/88, par. 29., 16.12.1992. (hudoc)

²³ Case of Hewitson v. The United Kingdom, European Court of Human Rights, 50015/99, 27.05.2003. (hudoc)

²⁴ Case of Antović and Mirković v. Montenegro, European Court of Human Rights, 70838/13, 28.02.2018. (hudoc) У овом предмету, представка је поднесена од стране два професора Природно-математичког факултета Универзитета у Црној Гори, након што је декан тог факултета донио одлуку о увођењу видео надзора у седам учионица, као и испред деканата, а са циљем да се заштите људи и имовина, те да се прати извршавање наставних активности. Претходно су се апликанти обраћали Агенцији за заштиту личних података, која је утврдила да постављање камера није у сагласности са Законом

Наравно, напријед је већ наведено да конвенција представља "живи инструмент", па Европски суд за људска права исту тумачи у контексту услова који постоје у вријеме тумачења, уважавајући околности сваког конкретног случаја. У том смислу је Суд, у предмету Копке против Њемачке²⁵, нашао да је захтјев подносиоце представке недопуштен. Наиме, госпођа Копке је била запослена као продавачица у супермаркету у Фелдбергу и након што су се појавиле неправилности које су се односиле на однос стања новца у каси и пића у супермаркету, послодавац је, сумњајући у госпођу Копке и још једног запосленог, уз помоћ детективске агенције инсталирао тајни видео надзор у супермаркету, који је покривао простор око касе. Пошто је детективска агенција прегледала видео записе, сачинила је писани извјештај и исти са фотографијама и снимком, проследила послодавцу. Након што је послодавац погледао снимак, отпустио је апликанткињу због крађе, која је покренула поступак пред националним судовима и у којем није успјела, из ког разлога је поднијела представку Европском суду за људска права због повреде права на

о заштити личних података, јер није доказано да постоји било каква опасност за људе и имовину, а надзор наставних активности није легитимна основа за увођење надзора, због чега је и наложено уклањање камера и брисање прикупљених података. Потом је улиједила и тужба надлежном суду за накнаду штете, али подносиоци представке нијесу успјели с постављеним тужбеним захтјевом, јер су национални судови били на становишту да је Универзитет јавна установа, која спроводи активности од јавног интереса, што подразумијева и наставне активности које се проводе у учионицама, у којима професори никада нијесу сами, због чега се и не могу позивати на приватност, нити се прикупљени подаци могу сматрати личним. Европски суд за људска права је и у конкретном случају остао на раније заузетом стајалишту да појам "приватног живота" може укључивати и професионалне активности односно активности које се одвијају у јавном контексту, с обзиром да појединци на радном мјесту долазе у интеракцију с другим људима и стварају друштвене везе, због чега је некада тешко јасно разликовати спадају ли исте у сферу приватног живота или јавног дјеловања. Суд је закључио, имајући у виду да су учионице мјеста гдје професори, осим што држе предавања студентима, долазе и у интеракцију са њима, развијајући међусобне односе и изграђујући друштвени идентитет, да су подаци прикупљени путем спорног видео надзора везани за приватни живот појединца, па је чл. 8 Конвенције примјењив. У пресуди је истакнуто и да видео надзор запослених на радном мјесту представља знатно задирање у приватни живот запослених, да се исто може оправдати само разлозима из става 2. чл. 8 Конвенције (интерес националне сигурности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала или ради заштите права и слобода других), а да је у конкретном случају исти постављен ради заштите имовине и људи, те ради праћења извршавања наставних активности. Како је и сама Агенција за заштиту личних података нашла да праћење извршавања наставних активности није законски оправдана основа за увођење видео надзора, а није доказано да постоји било каква опасност за људе и имовину, Суд је нашао да предметно задирање у приватни живот подносилаца представке није у складу за законом, те да представља повреду чл. 8 Конвенције.

²⁵ Case of Kopke v. Germany, European Court of Human Rights, 420/07, 05.10.2010. (hudoc)

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

приватни живот, које је гарантовано одредбом чл. 8 ЕКЉП (али и на повреду чл. 6 и чл. 6 у вези са чл. 14 ЕКЉП). Међутим, Европски суд за људска права је у конкретном случају нашао да није било повреде чл. 8 (као ни чл. 6 и чл. 6 у вези са чл. 14 ЕКЉП), јер је видео-надзор подносиоца представке спроведен тек након што су током инвентаризације откривени губици и када су откривене неправилности на салду који се односио на одјељење пића у којем је радила апликанткиња, да је мјера надзора била временски ограничена – спроводила се двије седмице, а осим тога била је ограничена у погледу простора коју је обухватала - радно мјесто подносиоца представке (касу и дио око касе). Осим тога, Суд је имао у виду да је добијене визуелне податке обрадио ограничен број особа које раде за детективску агенцију и особље послодавца подносиоца представке, те да су исти коришћени само за потребе престанка радног односа апликанткиње, укључујући и поступке које је иста покренула у том погледу пред националним судовима. Према томе, став Суда је да је мијешање у приватни живот подносиоца представке било ограничено на оно што је било неопходно за постизање циља којем се тежило инсталирањем видео надзора, због чега је захтјев подносиоца представке прогласио недопуштеним.

Такође, у једном врло занимљивом предмету, Европски суд за људска права је најприје нашао да је чл. 8 Конвенције примјењив, да би Велико вијеће нашло да није дошло до повреде напријед наведеног члана. Наиме, у предмету Барбулеску против Румуније²⁶, подносилац представке је био запослен у једној фирми као инжењер који је био задужен за продају и на захтјев свог послодавца је креирао рачун на *Yahoo Messenger*, да би могао да одговара на питања клијената. Послодавац је подносиоца представке обавијестио да је његова комуникација била надзирана неколико дана (осам), те да је приликом надзора утврђено да је интернет користио у приватне сврхе (подносилац представке је са својим братом и вјереницом размијенио поруке које су се односиле на личне ствари, а неке су биле и интимне природе, с тим што је достављени транскрипт укључивао пет порука које је подносилац представке размијенио са својом вјереницом користећи свој лични *Yahoo Messenger* налог). Због тога што је повриједио интерна правила фирме, којим је забрањено коришћење ресурса фирме у приватне сврхе, подносилац представке је добио отказ, чији поништај није издејствовао пред домаћим судовима. Након што је Европски суд за људска права најприје нашао да је чл. 8 Конвенције примјењив на конкретни однос, Велико вијеће је било мишљења да је била оправдана намјера послодавца да провјери да ли запослени извршавају повјерене им послове током радног времена, те да је послодавац провјеру извршио с убјеђењем да иста садржи пословну комуникацију с клијентима. С друге стране, Суд је био мишљења да је подносилац представке имао могућност да у поступку пред

---

²⁶ Case of *Barbulescu v. Romania*, European Court of Human Rights, 61496/08, 05.09.2017. (hudoc)

домаћим судовима изнесе чињенице и доказе да му је повријеђено право на приватни живот и преписку, али и да су транскрипти разговора коришћени у оној мјери у којој је то било неопходно ради доказивања да је рачунар, који је био у власништву фирме, коришћен током радног времена у приватне сврхе. Према томе, у овом предмету суд је става да су домаћи судови успоставили правичну равнотежу између права подносиоца представке на поштовање приватности и интереса послодавца, због чега и није дошло до повреде чл. 8 Конвенције.

Цијенећи све напријед наведено, може се извести закључак да ће суд у сваком конкретном случају морати да цијени да ли одређено понашање на радном мјесту представља повреду права на приватност појединца, при чему треба имати у виду да пракса Европског суда за људска права може послужити као добра полазна основа за размишљање у том правцу. Ово нарочито због тога што је иста, када је у питању чл. 8 Европске конвенције за заштиту људских права веома бројна и разноврсна, тако да је "покривен" веома велики број животних ситуација за које је утврђено да представљају, односно не представљају повреду права на приватни живот.

Б. Право на приватност и право на физички и психички интегритет

Закон о облигационим односима²⁷ промовише потпуну заштиту личности физичког лица, с тим што као права личности наводи право на живот, право на физички (тјелесни) интегритет, право на психички (душевни) интегритет, право на слободу, право на част, право на углед, право на заштиту приватног живота, право на достојанство, право на сопствени лик, право на сопствени глас, право на преписку и личне записе, право на лични идентитет, морална компонента ауторских права, али и друга права личности која су приписана Уставом, потврђеним и објављеним међународним уговорима и опште прихваћеним правилима међународног права и посебним законима²⁸. Међутим, врло често се дешава да лица која сматрају да им је повријеђено право на приватни живот, подносе тужбу на начин што траже новчану компензацију због повреде тог права, истовремено наводећи да им је повријеђено још неко од напријед наведених права, што отежава поступање суда. Ово из разлога што се права која су наведена у чл. 207 Закона о облигационим односима могу преклапати, па је тешко јасно идентификовати да ли неки конкретни животни догађај представља (евентуалну) повреду, не само права на приватни живот, већ и (или) неког другог (других) права из тог члана.

---

²⁷ Закон о облигационим односима, "Сл.лист Црне Горе", бр. 47/2008, 4/2011 – др. закон и 22/2017

²⁸ Чл. 206 и 207 Закона о облигационим односима Црне Горе

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

Тако је Основни суд у Подгорици²⁹ усвојио тужбени захтјев којим је тражено да се утврди да је тужили повријеђено право на углед, право на заштиту приватног живота и право на преписку и личне записе, због незаконитог претреса адвокатске канцеларије у којој је била радно ангажована, док није удовољено захтјеву којим је тражено да се утврди да јој је незаконитим претресом исте повријеђено право на психички интегритет, право на част и право на достојанство. У образложењу пресуде је наведено, када је у питању одбијајући дио, да је суд мишљења да тужили није повријеђено право на психички (душевни) интегритет, јер је ово право нераскидиво везано за умањење животне активности, наруженост и претрпљени страх, који страх се опет огледа као страх за свој физички интегритет, до чега у конкретном случају није дошло. Јер, то што је тужила вјероватно осјећала страх као психолошку категорију, а везано за предметни претрес, исти се не може подвести под ово право. Међутим, Виши суд у Подгорици је, пресудом Гж.бр.3199/21 од 13.05.2022.године преиначио напријед наведену првостепену пресуду и нашао да је претрес адвокатске канцеларије обављен на начин да се није радило о било каквој селекцији садржаја заштићеног привилегијом повјерљивости између адвоката и његових клијената, нити је направљена селекција између приватног и пословног садржаја, па је дошло до екстремног задирања у интимну сферу њеног живота, којом је између осталог повријеђено и право на физички и психички интегритет (чл. 28 Устава Црне Горе), али и да је претрес извршен супротно Закону о адвокатури, чиме је повријеђено и право на углед, психички интегритет, достојанство. Као што се види из напријед наведене пресуде инстанцијом вишег суда, исти се није детаљније бавио разграничењем права на приватни живот и права на психички и физички интегритет, као ни утврђењем да ли повреда психичког или физичког интегритета одређене особе представља мијешање у њен приватни живот. С друге стране, Европски суд за људска права се у неким одлукама изјаснио да супстанцу "породичног живота", у смислу одредбе члана 8 Конвенције, чини и концепт који покрива физички и морални интегритет лица, укључујући његов или њен сексуални живот³⁰.

---

²⁹ Пресуда Основног суда у Подгорици П.бр.815/20 од 22.04.2021. године (необјављено).

³⁰ Case of X and Y v. the Netherlands, European Court of Human Rights, 8978/80, par. 22, 26.03.1985. (hudoc) У поменутом предмету, дјевојчица X, која је била ментално хендикепирана, сексуално је нападнута од стране Б. и то у дому за ментално хендикепирану дјецу, гдје је живјела и имала специјалну његу. Дан након напада, отац шеснаестогодишњакиње је поднио пријаву локалној полицији, јер његова кћерка, није била ментално способна да лично поступа. Канцеларија јавног тужиоца је, 29. маја 1978. године, одлучила да не покреће кривично гоњење против Б. зато што жртва лично није благовремено поднијела пријаву, а Апелациони суд у Арнхајму (Arnhem) је 12. јула 1979. године одбио жалбу господина X против ове одлуке: члан 248 Кривичног закона, према којем је дотично дјело кажњиво, би био примјенљив само ако жртва лично поднесе пријаву; пријава њеног оца не може да буде замјена за пријаву коју је требала

Да повреда психичког интегритета одређене особе може представљати мијешање у њен приватни живот, закључује се и из пресуде Европског суда за људска права Смирнова против Русије³¹. Наиме, у конкретном предмету, против подносиатељки представки, сестара близнакиња, покренут је кривични поступак 1993. године, да би прва подносиатељка била ухапшена у августу 1995. године. Њена лична карта ("унутрашњи пасош") је повучена и стављена у досије случаја. Она је пуштена на слободу у децембру 1997. године, али је поново притворена у марту 1999. године, када је и друга подносиатељка представке ухапшена након што је настављен поступак против ње. Подносиатељке представке су накнадно пуштене, да би поново биле притворене у неколико наврата, све док њихове осуде нијесу поништене у априлу 2002. Власти су одбијале да врате личну карту првој подносиатељки представке до октобра 1999. године, због чега је наишла на потешкоће у свакодневном животу. Наиме, тврдила је да закон налаже да особа која жели да се запосли, добије бесплатну медицинску његу, прими пошту, вјенча се, гласа, користи нотарске услуге, инсталира телефонску линију, путује возом или авионом, мора имати пасош. Штавише, изречена јој је административна казна када није могла да покаже личну карту. Без обзира што прва подносиатељка представке није доказала од ступања на снагу Конвенције у односу на Русију

да поднесе гђица Y, да је била способна да то учини (што није био случај). У овом члану је постојала празнина у закону. У представи која је поднијета против Холандије, г. X се жалио да је његова кћерка била изложена поступку који је био "нечовјечан и понижавајући" у оквиру значења члана 3 Конвенције, те да су његова кћерка и он, обоје, били жртве кршења њихових права на "поштовање приватног живота", што је гарантовано чланом 8 Конвенције. Он је, надаље, тврдио да право на "поштовање породичног живота", прописано тим чланом, значи да родитељи морају да буду у могућности да прибјегну правном средству у случају сексуалног напада на њихову дјецу, посебно ако су дјеца малолетна и ако је отац њихов правни заступник. Није било спора о примјенљивости члана 8 Конвенције. Чињенице наведене у представи Комисији тичу се супстанце "породичног живота", концепта који покрива физички и морални интегритет лица, укључујући његов или њен сексуални живот. У конкретном случају је Суд подсјетио да, иако објекат члана 8 Конвенције у суштини штити лице против произвољног мијешања јавних власти, он не захтијева од државе да се само уздржи од таквог мијешања: додатно, овој примарно негативној обавези, треба додати позитивну обавезу садржану у ефикасном поштовању приватног и породичног, а ове обавезе могу да укључе доношење мјера пројектованих да обезбиједе поштовање приватног живота чак и у сфери односа између појединаца. Такође је истакао да је заштита коју пружа грађанско право у овом случају противправног понашања којим је погођена гђица Y недовољна, јер се ради о предмету гдје су у питању основне вриједности и суштински аспекти приватног живота. Ефикасно застрашивање је нужно у овој области и може да се постигне само одредбама кривичног закона; заиста, овим одредбама се нормално и регулише ова материја".

³¹ Case of Smirnova v. Russia, European Court of Human Rights, 46133/99 and 28183/99, 24.10.2003. (hudoc)

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

(05.05.1998.године) ниједан конкретан догађај који би представљао, барем могуће, непоштовање њеног приватног живота, мијешање у њен приватни живот наводно није произашло из тренутног чина, већ из низа свакодневних непријатности узетих у цјелини, које су трајале до октобра 1999. године. Стога је лишавање пасоша подносиоца представке представљало континуирано мијешање у право на поштовање њеног приватног живота. Домаћи закон предвиђа да се пасош мора вратити када се лице пусти из притвора, а Влада није показала да је пропуст да га врати када је пуштена из притвора имао било какав законски основ.

С друге стране, физички интегритет³² одређује да је људско тијело неповредиво и указује на важност личне аутономије, али он истовремено подразумијева и право на самоопредјељење сваке особе када је у питању њено тијело, док би се психички интегритет могао дефинисати на начин да исти означава душевно стање одређеног лица које функционише на начин да тежи да задовољи емоционалне потребе истог и да прилагоди његово понашање датој животној ситуацији. С обзиром на напријед наведено, тешко се може прихватити став који је изнешен у пресуди основног суда у Подгорици П. бр.815/20 од 22.04.2021. године да тужилци, уз утврђену повреду права на приватни живот, није повријеђено право на психички (душевни) интегритет, јер је исто, по наводима суда, нераскидиво везано за умањење животне активности, наруженост и претрпљени страх. Ово из разлога што психичко стање сваке особе несумњиво потпада под њену личну сферу у коју нико не би имао право да се мијеша без њене дозволе, па би свака повреда права на приватност истовремено нарушавала и њено право на психички интегритет и то независно од тога да ли је дошло и до умањења животне активности, наружености или је претрпљен страх. Осим тога, врло важно је навести, а у прилог напријед наведеног и да је Европски суд за људска права становишта да се ментално здравље мора посматрати као кључни дио приватног живота, који је повезан са аспектом моралног интегритета, те да члан 8 Конвенције штити право на идентитет и лични развој, као и право на успостављање и развијање односа са другим људским бићима и спољним свијетом. Очување менталне стабилности је у том контексту неопходан предуслов за ефективно уживање права на

---

³² Црна Гора је 2017. године измијенила Закон о облигационим односима из 2008. године, ради прецизирања одредби којим се уређује концепт права на накнаду нематеријалне штете, али и да се унаприједи одредбе које се односе на грађанско-правни аспект заштите права личности, како би се иста дефинисала као сама повреда права личности, а не нужно и пратеће посљедице трпљења у неимовинској сфери. Што само може бити од утицаја приликом одмјеравања висине новчане накнаде, али није од условљавајућег значаја за само постојање грађанско-правног деликта. Из образложења Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о облигационим односима, са стањем на 24.10.2016. године.

поштовање приватног живота³³. У неком другом предмету суд је истакао да се чак и мање мијешање у физички интегритет појединца мора сматрати мијешањем у право на поштовање приватног живота, према чл. 8 Конвенције, ако се изврши против воље појединца (подносиатељка представке тврдила да је била лијечена против своје воље док је била у притвору). С обзиром на то да се подносиатељка представке не само стално опирала њеном даљем боравку на клиници, већ се једнако опирала и њеном медицинском третману, тако да је понекад морала да добија лијекове на силу, Европски суд за људска права је нашао да је лијечење било против њене воље, а осим тога, налази најмање једног вјештака су указивали на то да су љекови које је подносиатељка представке примала на клиници били контраиндиковани и да су нанијели озбиљну штету њеном здрављу. Међутим, Суд не мора да утврђује да ли је поступање подносиатељке представке било *lege artis*, јер је, без обзира на то, извршено против њене воље и стога је већ представљало мијешање у право на поштовање њеног приватног живота³⁴.

В. Право на приватност и мобинг

Мобинг свакако представља негативан феномен који је усмјерен на психичко злостављање на радном мјесту³⁵, а исти се препознаје уколико се ради о понашању које се дешава на раду или у вези са радом, ако се понавља, све са циљем да се повриједи достојанство, углед, лични и професионални интегритет запосленог, уз услов да то понашање изазива страх или ствара непријатељско понашање, понижавајуће или увредљиво окружење, погоршава услове рада или доводи до тога да се запослени изолује или наведе да на сопствену иницијативу откаже уговор о раду или други уговор. Не би требало да буде спорно да се заштитом права запослених у суштини штити њихово достојанство³⁶, те да би повреда било којег људског права требало да буде санкционисана. Међутим, приликом остварења права на судску заштиту може бити спорно да ли суд, уколико је судска заштита тражена због злостављања на раду, може утврдити да је дошло (и) до повреде права на приватност.

---

³³ Case of Bensaid v. the United Kingdom, European Court of Human Rights, 44599/98, 06.05.2001., par. 46. (hudoc)

³⁴ Case of Storck v. Germany, European Court of Human Rights, 61603/00, 16.09.2005., par 143. and 144. (hudoc)

³⁵ М. Пешић, *Остваривање правне заштите због злостављања на раду*, Јуридика прима, Институт за правно-економска истраживања и едукацију, Скопље, бр.14/15, 2021, 285.

³⁶ Достојанствен човјек је онај који је частан, заслужан, угледан и поштовања вриједан, јер је његово понашање одређено поштемим мишљењем и владањем. М. Оклобција, *О људском достојанству*, Ревиија за социологију Институт за миграције и народности, 20, 2-4, 1989, 255.

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

Ово питање је нарочито актуелно након што је Европски суд за људска права у предмету Шпадијер против Црне Горе³⁷ нашао повреду права на поштовање приватног живота подносиоце представке. Подносиоца представке је, као запослена у Заводу за извршење кривичних санкција, пред националним судовима тражила да се утврди постојање мобинга над њом од стране Државе Црне горе, те да се забрани њеним колегама понашање које има елементе мобинга, уз исплату накнаде нематеријалне штете (умањена животна активност, бол и страх). Судови у Црној Гори су утврдили да јој је, након што је подносиоца представке (тада тужиља) пријавила инцидент, један од колега у телефонском разговору рекао да то није смјела да уради, да ће пет људи остати без посла, да је велики број колега против ње и да убудуће пази шта ради, да јој је неки други колега, након што је најприје одбио да је повезе с мјеста рада до мјеста гдје живи, рекао да је позната по свом дугачком језику, те да је након свађе ипак повезао до мјеста пребивалишта. Такође су утврдили и да јој је трећи колега, који је након извјесног времена срео на њеном радном мјесту упутио погрдне ријечи и пљунуо пут ње, о чему је обавијестила претпостављеног, да је након два дана позвана од стране претпостављеног који је питао одакле њој право да помоћника директора упознаје да је тражено да се некој жени у осмocreветној соби кува кафа два пута дневно. Полазећи од напријед наведеног, судови у Црној Гори су одбили тужбени захтјев, налазећи да у сваком појединачном понашању лица који су означени као мобери нема понашања које би могло представљати мобинг, те да се није радило о заједничкој непријатељској и неетичкој комуникацији према тужилји, јер се психичко злостављање мобираних лица врши најмање једном седмично, у периоду од најмање шест мјесеци, а о чему се у конкретном није радило. Наиме, Основни суд у Подгорици даље појашњава да се и не може говорити о психичком злостављању када је у питању телефонски разговор између тужилје и једног од њених колега, који се десио 13.01.2013. године, па све и да се прихвати да је било психичког злостављања од једног другог колеге, исто се десило 08.03.2013. године, а како је тужиља пошла на одмор 26.08.2013. године, то се не може радити о психичком злостављању у периоду од најмање шест мјесеци, односно једном седмично, имајући у виду када су се десили инциденти: 13.01.2013., 08.03.2013. и 24.06.2013. године, тј. да се радило о три понашања за период од двадесет три седмице.

Имајући у виду поднијету представку, Европски суд за људска права је указао да злостављање на раду потпада под опсег примјене чл. 8 Конвенције, као и да је постојала обавеза надлежних власти да узму у обзир све околности конкретног случаја, како би донијеле одлуку о постојању мобинга, нарочито апострофирајући и да је подносиоца представке поступала и као узбуњивач. Такође, суд је истакао и да је тешко прихватљив приступ националних судова

---

³⁷ Case of Špadijer v. Montenegro, European Court of Human Rights, 31549/18, 09.02.2022. (hudoc)

да је за утврђивање злостављања на раду неопходно да се инциденти понављају седмично током периода од шест мјесеци, да исти нијесу доведени у међусобну везу, али и да сви инциденти на које је указивала подносиатељка представке, нијесу испитани.

Према томе, Европски суд за људска права је указао да су механизми грађанског и кривичног (националног) права били дефектни до те мјере да представљају повреду позитивне обавезе државе према чл. 8 Конвенције (параграф 101).

Не улазећи у то колико је често неопходно да се понављају радње којима се дефинише мобинг, те у ком временском периоду је потребно да се те радње понављају, обзиром да је то питање веома спорно међу теоретичарима мобинга³⁸, важно је истаћи да су национални судови одлучивали о томе да ли је у конкретном случају почињен мобинг над тужиљом, а што је и представљало предмет тужбеног захтјева, тј. предмет одлучивања није била евентуална повреда права на поштовање приватног живота. С обзиром на напријед наведено, оправдано се може поставити питање да ли су црногорски судови у конкретној правној ситуацији могли утврдити повреду права на поштовање приватног живота тужиљи, код чињенице да то иста и није тражила, односно како убудуће поступати у ситуацијама када тужбени захтјев није усмјерен на утврђење повреде неког права које је гарантовано како Уставом, тако и потврђеним и објављеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права, а у току поступка се дође до закључка да је исто повријеђено.

Без обзира на околност да суд зна право (*iura novit curia*), мишљење овог аутора је да национални суд, код тужбеног захтјева који је усмјерен на утврђење постојање мобинга, не би могао утврдити повреду права на поштовање приватног живота. Ово због тога што постоји обавеза суда да одлучује у границама захтјева који су стављени у поступку³⁹, па би се суд, уколико би одлучио о повреди права на приватност, иако то није тражено, кретао ван граница тужбеног захтјева⁴⁰ ("У смислу одредаба Закона о

³⁸ Према ставу професора Лубарде, који је истовремено и судија Европског суда за људска права (2015-2024), злостављање подразумијева три битна елемента и то злостављање које је почињено од стране једног или више лица, на систематичан начин, да се одвија у дужем временском периоду на учестали начин, са циљем да се запослени нађе у ситуацији продуженог стреса услед страха, понижавајућег, увредљивог радног окружења, како би сам отказао радни однос. Б. Лубарда, *Радно право – Расправа о достојанству на раду и социјалном дијалогу*, Универзитет у Београду, Правни факултет, 2020, 390.

³⁹ Члан 2 Закона о парничном поступку Црне Горе

⁴⁰ Овај суд има обавезу да се сходно одредби чл. 2 ст. 1 Закона о парничном поступку креће у границама тужбеног захтјева. Захтјев тужиоца о којем је тужилац тражио да се одлучује је усмјерен на утврђење постојања повреде части, угледа и личности и суд је везан за те чињеничне наводе тужбе. Дакле, тужилац није тужбом тражио, нити у

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

парничном поступку, суд одлучује у границама захтјева који су постављени у поступку. Ако је тужбени захтјев усмјерен на укидање права службености провоза и прогона преко непокретности тужиоца, а у корист његових непокретности, те забрану туженом вршење таквог права, тада се погрешно може закључити да је тужиочев захтјев усмјерен и на премјештање права службености...у том случају суд може само одлучивати о укидању као сувишног спорног права службености⁴¹), тј. донио би одлуку о нечему што тужилац тужбом није тражио⁴².

Осим тога, није спорно да се ради о различитим институтима права, који, иако имају неких додирних тачака, свакако посједују самосталну правну егзистенцију, па нека понашања истовремено могу представљати и мобинг и повреду права на приватност, али исто тако, одређено понашање може представљати само мобинг, али не и повреду права приватности, као и обратно. Међутим, оно што је битно је да, све и да суд кроз чињенично утврђење нађе да неко понашање уз мобинг представља и повреду права приватности, не би могао утврдити повреду права на приватни живот, уколико такво утврђење није тражено од стране подносиоца тужбе.

На овом мјесту треба посебно нагласити и важност временске дистанце у рјешавању одређеног правног проблема, тј. на период када се неки догађај, који је добио епилог пред домаћим судом, десио, у односу на период када се пред Европским судом за људска права одлучује о представци која указује на повреду неког конвенцијског права из тог догађаја. Ово не само због еволуције права и судске праксе, већ и због веће самосвјесности сваког друштва протеклом времена, због чега је неопходно и указати да је и у вријеме када су донешене одлуке пред домаћим судовима, пракса Европског суда за људска права, прихватала да концепт приватног живота укључује физички и психички интегритет особе, те да према члану 8 државе имају дужност да заштите

поступку доказивао да је објављивањем ове фотографије повријеђено његово право на поштовање приватног и породичног живота из чл. 8 Европске конвенције о људским правима у смислу ког права тужилац, иако је јавна личност, има право на заштиту свог приватног живота. Код чињенице да тужилац није захтијевао накнаду штете због повреде овог права, суд није ни имао обавезу да се бави утврђењем чињеница од којих би зависило којем од права – права на слободу изражавања или праву на приватност дати предност, односно да ли је постојао јавни интерес за објављивање фотографије из приватног живота тужиоца. Пресуда Вишег суда у Подгорици Гж.бр.3674/21 од 17.02.2022.године (необјављено).

⁴¹ З. Рашовић, *Коментар Закона о својинско-правним односима, са судском праксом*, Правни факултет Подгорица, 2009, 1025.

⁴² Код деклараторних тужби тужилац мора сам да одреди обим правне заштите коју захтева и да га уоквири у тужбени предлог. По правилу, садржина тужбеног предлога зависи од тога какав исход тужилац жели у погледу материјалне правоснажности деклараторне судске одлуке. А. Јакшић, *Грађанско процесно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, шесто измењено и допуњено издање, 2013, 310.

физички и морални интегритет појединца од других лица. Међутим, у вријеме доношења првостепене пресуде није био успостављен стандард да државе ради заштите физичког и моралног интегритета појединца морају да примјењују адекватан правни оквир који пружа заштиту од аката насиља од стране приватних лица, укључујући и контекст узнемиравања на послу, који стандард је успостављен у пресуди Долопоулос против Грчке⁴³, иако је представка у том предмету одбијена као очигледно неоснована. У том смислу, веома је важно навести и сагласно издвојено мишљење судије Европског суда за људска права Јудкивске, којим указује да је Суд последњих година драматично проширио заштиту личне сфере како би обухватио све "аспекте физичког и друштвеног идентитета појединца", те да због растућих стандарда људског достојанства, Суд не може више примјењивати принципе који су се примјењивали након Другог свјетског рата на актуелна питања о људским правима⁴⁴.

Питање које се такође може појавити као спорно, а имајући у виду начин на који се црногорски законодавац определио приликом регулисања заштите личности физичког лица, те самом "вишеслојношћу" права личности, је и како поступити у случајевима када суд утврди да је повријеђено право на приватност, али и неко друго право прописано Уставом, потврђеним и објављеним међународним уговорима и опште прихваћеним правилима међународног права, односно посебним законом, тј. да ли приликом досуђивања новчане накнаде штете треба досудити јединствен вид штете за утврђене повреде или за свако утврђено повријеђено право досудити посебан износ.

С обзиром на вишедеценијски став судске праксе, најприхватљивије рјешење би било да се одређује јединствена новчана накнада за све утврђене (подразумијева се да је такво утврђење и тражено) повреде права личности, при чему би суд имао у виду све критеријуме који утичу на досуђивање накнаде штете⁴⁵.

Г. Заштита права приватности пред судом

У случају повреде права на приватни живот на радном мјесту, запослени може поднијети тужбу суду, у смислу одредбе чл. 188 Закона о парничном

---

⁴³ Case of Dolopoulos v. Greece (dec.), European Court of Human Rights, 36656/14, par. 56-57. (hudoc)

⁴⁴ Сагласно издвојено мишљење судије Јудкивске у предмету Шпадијер против Црне Горе, представка бр. 31549/18. (hudoc)

⁴⁵ Има аутора који сматрају да суд неће погријешити и у случају да одвојено досуди штету за сваки вид и истичу да ако накнада за те досуђене видове штете не премашује накнаду која би била досуђена као јединствена и ако је правилно утврдио и вредновао све критеријуме, не би требало укидати нижестепене пресуде само из тог разлога. П. Трифуновић, *Накнада нематеријалне штете*, Зборник радова са IV савјетовања о накнади штете, Будва, Еуромедиа ДОО Будва, 2001, 124.

Миодраг Пешић, Људска права на радном мјесту - право на приватност (стр. 3-23)

поступку⁴⁶, којом може тражити да суд утврди да је повријеђено право на приватност запосленог. Услов за подношење ове тужбе је да је то посебним прописом предвиђено, или када тужилац има правни интерес да суд утврди постојање неког права или правног односа. Имајући у виду да је циљ подношења деклараторне тужбе да се отклони нека будућа спорна ситуација која би узроковала вођење судског поступка, иста се не би могла поднијети уколико је већ дошло до повреде неког права, пошто је дошло до повреде у материјалноправним односима који треба репарирати⁴⁷. Међутим, након доношења Закона о измјенама и допунама Закона о облигационим односима⁴⁸, подношење тужбе за утврђење повреде права на приватност је могуће, јер је испуњен услов из чл. 188 ст. 2 Закона о парничном поступку, а то је да је подношење те тужбе предвиђено посебним прописом. Наиме, чл. 151 Закона о облигационим односима је прописано да се грађанскоправна заштита права личности може остварити, између осталог, захтјевом за утврђивање противправне повреде, што значи да запослени, који сматра да му је повријеђено право на приватни живот, може поднијети тужбу којом ће тражити да суд утврди да му је повријеђено право на приватност. Наравно, у зависности од тога шта је крајњи циљ тужбе, запослени који сматра да му је повријеђено право на приватни живот, може поднијети тужбу којом ће само тражити да се утврди да му је повријеђено право на приватност или ће осим тог захтјева, истаћи захтјев којим тражи и престанак противправне повреде (ако још увијек траје), уздржавање од будућих противправних повреда или уклањање посљедица учињених противправних повреда. Такође, уз тужбени захтјев којим је тражено да се утврди повреда права на приватност, запослени може тражити и накнаду материјалне и нематеријалне штете, али и објављивање одређене информације, исправке информације, као и објављивање судске и друге одлуке надлежног органа.

Уколико би предмет тужбеног захтјева била осуда на чинидбу - накнада нематеријалне или материјалне штете, којом је основ повреда права на приватни живот, о повреди ће суд расправљати као о претходном питању.

Према томе, у зависности од тога који правни пут се одабере, запослени се може определијелити или за утврђујућу или за кондемпнаторну тужбу, а сам поступак се спроводи по правилима Закона о парничном поступку.

---

⁴⁶ Закон о парничном поступку, „Сл. лист РЦГ”, бр. 22/2004, 28/2005 – одлука УС и 76/2006 и “Сл. лист ЦГ”, бр. 47/2015 – др.закон, 48/2015, 51/2017, 75/2017 – одлука УС, 62/2018 - одлука УС, 34/2019, 42/2019 - испр. и 76/2020, чл.188, у даљем тексту ЗПП, а исту могућност прописује и Закон о парничном поступку Републике Србије у члану 194, којом чак предвиђа и могућност утврђења повреде права личности.

⁴⁷ Г. Станковић, Р. Рачић, *Грађанско процесно право, прва свеска Парнично процесно право*, Правни факултет Универзитета Медитеран, Подгорица, 2010, 331.

⁴⁸ „Сл.лист Црне Горе”, бр.22/17 од 03.04.2017. године.

III ЗАКЉУЧАК

Даљи развој друштва подразумијева афирмацију људских права на радном мјесту, међу којима и права на поштовање приватног живота. Допринос таквој афирмацији треба да дају како запослени, тако и послодавац. Међутим, држава је та, која кроз правне механизме омогућава један такав процес, на начин што ће се уздржати од било каквих поступака који би значили мијешање или задирање у права појединца која су заштићена одредбом чл. 8 Европске конвенције, односно што ће предузети неопходне мјере да би осигурала поштовања права на приватност запослених.

Један од начина на који држава обезбјеђује право на поштовање права приватности на радном мјесту је кроз дјеловање судова, који одлучују по тужбама које за предмет имају заштиту права на приватни живот. Задатак који судови у том правцу имају пред собом није лак и то не само због тога што је веома тешко разграничити професионални живот запосленог од његовог приватног живота на радном мјесту, већ и због одговора на питање до које мјере се може дозволити "задирање" у приватни живот запослених. Помоћ не пружа ни прилично замагљен концепт права личности, али и тужбени захтјеви који нијесу формулисани на начин из којег би се могло закључити о којој повреди права личности се ради у конкретном случају (обично се наводе све или већина права личности). У том правцу, најприје би неопходно било, у сусрет кодификацији Грађанског законика, поставити јаснији концепт права личности, али и инсистирати на прецизнијем формулисању тужбених захјева, гдје би се и кроз чињенични супстрат тужбе прецизно указало да ли је предмет заштите само право приватности или и неко друго право.

Приликом одлучивања у предметима који се односе на заштиту права приватности судови би требали имати у виду праксу Европског суда за људска права која упућује да је тај суд последњих неколико година, значајно проширио заштитну зону приватности појединца, коју нико не би имао право да наруши без његовог одобрења.

Иако заштита достојанства запослених треба да буде императив којем тежи једно друштво, неопходно је изградити и ефикасан систем заштите, уколико дође до повреде права на поштовање приватног живота, као једног од облика кршења људских права, па се овим радом и покушало указати на то које понашање може представљати повреду и на који начин обезбиједити дјелотворан одговор кроз поступање судова.

Miodrag Pešić, LL.M*

HUMAN RIGHTS AT THE WORKPLACE – THE RIGHT TO PRIVACY

Summary

Human rights are acquired by birth and as moral principles that determine behaviour, they are deeply embedded in the foundations of every modern society. Thus, the right to respect for private life, as a human right guaranteed to all citizens, found its place in national and international documents. However, the right to respect for private life, in terms of the working environment of an employee, may overlap with some other rights of an employee and as such, besides being very often in collision with the rights and interests of an employer due to the characteristics of a certain legal system, when realizing the eventual judicial protection, can be difficult to recognize in practice. The inviolability of the dignity of employees should be imperative when exercising their rights from work and based on work. Therefore, the violation of any right, including the right to respect for private life, is a violation of human rights, for which reasons it is necessary to indicate what can be a violation, and what are the legal consequences, and to act preventively so that the aforementioned negative behaviours do not occur in society. The aim of this work is to point out possible violations of the right to respect for an employee's private life at the workplace, the procedure for obtaining legal protection due to a violation of employee's right to privacy, when this right may be restricted, similarities between the violation of the right to respect for private life and some other rights that are guaranteed to an employee either by national or international legal acts.

Key words: *human rights, right to respect for private life, dignity at work, mobbing, employer, employee, mental and physical integrity, protection before the court.*

---

* Master of Laws, Judge of the Higher Court in Podgorica, Montenegro.